

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมสื่อสารของบุคคลที่อยู่ต่างวัฒนธรรมกันเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีผู้ที่ทำการศึกษากันอย่างกว้างขวาง Gudykunst (2001) ได้กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1959 Edward T. Hall และคณะซึ่งเป็นนักมนุษยวิทยาและนักภาษาศาสตร์ และคณะได้ร่วมมือกันศึกษาองค์ความรู้ในด้านนี้ และได้บัญญัติศัพท์คำว่า “การสื่อสารต่างวัฒนธรรม” (Intercultural Communication) ขึ้นมาและในปัจจุบัน ศักยภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมก็เอื้ออำนวยให้คนต่างพรหมแดน ต่างวัฒนธรรมสามารถติดต่อสื่อสารและไปมาหาสู่กันได้ง่ายขึ้น

ผู้ที่เดินทางเข้ามาจากต่างวัฒนธรรมนั้น เป็นบุคคลที่เกิดและเติบโตมาในวัฒนธรรมหนึ่งเขาจะถูกสังคมหล่อหลอมเอาวัฒนธรรมต่างๆในสังคมนั้นเข้าไปในตัวบุคคล ผ่านทางครอบครัว โรงเรียน เพื่อน หรือสื่อต่างๆ กระบวนการที่บุคคลนั้นเปิดรับสิ่งที่สังคมหล่อหลอมให้กับบุคคลนั้นคือ แนวทางการประพฤติปฏิบัติ วิธีคิด และกระบวนการเรียนรู้ซึ่งบุคคลนั้นก็จะรับรู้และนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับในสังคม และได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ ต่อมาเมื่อบุคคลนั้นได้เดินทางไปอยู่ในสถานที่อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างกันไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร บุคคลนั้นจะต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรม วิธีคิดแบบใหม่เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ ในสังคมที่ตนได้ย้ายเข้าไปอยู่ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัตินี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวทางวัฒนธรรมการปรับตัวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชาวต่างชาติทุกคนต้องเผชิญ ตามสมมติฐานที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ในเรื่องเกี่ยวกับการปรับตัวต่างวัฒนธรรม (Bertalanffy, 1956; Ford and Lerner, 1992; Ruben and J.kim, 1975; Ruesch and Bateson, 1951/1968 อ้างถึงใน Kim, 1995) ที่ว่า มนุษย์มีแรงผลักดันภายในที่จะปรับตัวและเติบโตให้เข้ากับสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่นี้จะเป็นขั้นตอนและกระบวนการที่ทำผ่านการสื่อสาร และการปรับตัวนี้เป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนและเป็นพลวัตรซึ่งจะดำเนินต่อไปเรื่อยๆ

ปัจจุบันมีการขยายตัวของภาคธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นในหลายประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่เข้ามาประกอบธุรกิจอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจึงทำให้มีประชาชนชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประชากรเป็นอันดับ 1 ของโลก นักธุรกิจไทย จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาภาษาจีนเพิ่มเติมเพื่อติดต่อกับการค้า ร่วมลงทุนธุรกิจกับคนจีนอีกทั้ง ภาษาจีนเป็นหนึ่งในภาษาสำคัญของโลกทั้งในเวทีเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างประเทศ รองจากภาษาอังกฤษซึ่งรัฐบาลไทย มีนโยบายในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนใน สถานศึกษาต่างๆ ประกอบกับทางรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนก็มีการสนับสนุน ส่งเสริมครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น โดยได้ส่งครูอาสาสมัครสอนภาษาจีนมาสอนใน ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจะเห็นได้จากข้อมูลจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวที่พบว่ามีครูชาวจีน ที่มาสอนภาษาจีนในประเทศไทยที่ถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2545 มีครูชาวจีนในประเทศไทยจำนวน 73 คนและในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,450 คน เพิ่มขึ้น 32.56 เท่าจากปี พ.ศ. 2545 จากข้อมูลนี้ยังพบว่าจำนวนครูต่างชาติที่เข้ามาสอนในประเทศไทยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ ซึ่งครูชาวต่างชาติจาก 3 ประเทศนี้จะเน้นสอนภาษาอังกฤษเป็นหลัก ในขณะที่ครูชาวจีน เป็นครูต่างชาติอันดับที่ 4 ที่มุ่งเน้นการสอนภาษาจีนเป็นหลัก (ข้อมูลจาก <http://wp.doe.go.th/>)

ปัจจุบันนี้ภาษาจีนมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างมากเนื่องจากเป็นภาษาสำคัญอันดับ 2 รอง จากภาษาอังกฤษ และมีครูชาวจีนที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นทุกวันนี้ เพื่อพัฒนาครู ชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนได้ดีขึ้น ดังนั้นการศึกษการปรับตัวของครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนใน กรุงเทพมหานครจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยในการศึกษการครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบ ของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมต่อการปรับตัวของครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการศึกษาน้อยมาก ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ มีส่วนสำคัญและเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานครเพื่อใช้ในการปรับตัว เนื่องจากในปัจจุบันนี้ได้มีการจ้างครูชาวจีนเข้ามาสอนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งครูยังเป็นผู้ที่จะต้อง มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย และจะต้องทำให้นักเรียนเข้าใจถึงบทเรียนที่ครู ได้ทำการสอนอีกด้วย ประเด็นที่จะทำการศึกษานั้นจะทำการศึกษาถึงการสื่อสารต่างวัฒนธรรมและ การปรับตัวของครูชาวจีนที่มาสอนในกรุงเทพมหานคร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับการปรับตัวของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมต่อการปรับตัวของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร 420 คนในปี 2555 (ข้อมูลจากการสอบถามจากเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการที่ดูแลครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่เป็นการศึกษาครั้งนี้จะเน้นศึกษาการส่งผลกระทบระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

ตัวแปรอิสระคือการสื่อสารต่างวัฒนธรรม 4 ด้านตามแนวความคิดของ Kim (1995) ประกอบด้วย

- 1) การสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)
- 2) การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication)
- 3) ความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence)

- 4) สิ่งที่ดีในตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition)

ตัวแปรตามคือ การปรับตัวของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร 3 ด้านตามแนวความคิดของ Harry C.Triandis (1971) ประกอบด้วย

- 1) ด้านความคิด (Cognitive Component)
- 2) ด้านความรู้สึก (Affective Component)
- 3) ด้านพฤติกรรม (Behavior Component)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อช่วยด้านการสื่อสารของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น
2. สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อช่วยด้านการปรับตัวของครูชาวจีนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น

3. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้มาพัฒนาการสื่อสารระหว่างประเทศให้ดียิ่งขึ้น

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Cross-Cultural Communication) หมายถึง การติดต่อ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันในการศึกษานี้คือ ครูจีนกับคนไทย

การสื่อสารภายในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication) หมายถึง สื่อระบบความคิดของชนเจ้าบ้านเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของตนเป็นแหล่งสำคัญของการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกของการปรับตัวกับผู้แปลกหน้า

การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication) หมายถึง สื่อวิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือดำเนินการในประเทศไทยหรือจากต่างประเทศ แต่เผยแพร่เป็นภาษาจีนที่ออกอากาศเป็นภาษาจีนในประเทศไทย เป็นต้น

ความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) หมายถึง ความสามารถทางความคิดความรู้ ความรู้สึกและแสดงอารมณ์ การปฏิบัติภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน

สิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition) หมายถึง การเข้ารับการฝึกอบรมทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ภาษาของเจ้าบ้าน หรือการที่ได้เคยติดต่อกับเจ้าภาษามาก่อนการเตรียมพร้อมนี้จะมากหรือน้อยก็จะได้รับอิทธิพลมาจากความคาดหวังที่มีต่อประเทศเจ้าบ้านรวมทั้งการเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ด้วย

การปรับตัว (Adaptation) หมายถึง ครูชาวจีนที่มีการปรับตัวในที่ต่างจากวัฒนธรรมเดิมของตน คือ การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมในวัฒนธรรมหลักเพื่อดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ ครูชาวจีนที่สามารถสื่อสารและอยู่ร่วมกับนักเรียนไทยและคนไทย โดยเข้าใจถึงความแตกต่างวัฒนธรรมและพยายามปฏิบัติตนให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยและคนไทยได้ เพื่อสามารถดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ได้ในสังคมไทย และด้านการงานการสอนนักเรียนไทย โดยวัดจากการปรับตัวด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของครูชาวจีนของสังคมไทย

การปรับตัวด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลอันเกิดจากบุคคลมีความรู้และการตัดสินใจต่อสิ่งเร้าได้ครบถ้วนแล้ว บุคคลจะมีความคิดต่อสิ่งเร้าในทางบวกหรือลบชัดเจนขึ้น

การปรับตัวด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการมีความคิดและความรู้ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวอาจเป็นไปในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้นก็ได้

การปรับตัวด้านพฤติกรรม (Behavior Component) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่ออย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งบอกลักษณะและทิศทางของการปรับตัวของบุคคล